

Det regniga **HELVETET I NORR 2009**

Datum: 4-5 september

Text: Mattias Johansson

Prolog

Allt sedan i vintras när CK Distans årsprogram stod klart hade första septemberhelgen varit reserverad för en av säsongens höjdpunkter, *Helvetet i norr*, innebärande cykling längs den norrländska vildmarksvägen, ca 50 mils landsvägscyklning i utlovat bedårande fjällvärld. Upphovsman till arrangemanget var, inte oväntat, Peter Tonér som fastnat för den aktuella vägsträckningen genom bl.a. en motorcykelartikel som beskrev vägsträckningen som Sveriges vackraste, en formulering som även visade sig användas flitigt av Strömsund kommuns marknadsförare.

Trots ett, som det verkade, någorlunda intresse för arrangemanget bland klubbmedlemmarna blev vi slutligen ändå bara tre cyklister som i förväg bokade in oss på Hotell Gäddede som skulle tjäna som övernattningsplats längs med strapatsen. Förutom mig själv och Peter medföljde även Marcus Persson, som redan långt tidigare signalerat detta som en höjdpunkt i årskalendern.

Jag mötte Marcus på centralstationen i Stockholm under torsdagsförmiddagen varifrån vi bordade tåget norrut, till Östersund via Sundsvall. Cyklarna var omsorgsfullt packade i transportväskor för att uppfylla SJ:s cykelfientliga inställning och tillåtas ombord på tåget. När vi anlände till Östersund under senare delen av eftermiddagen skiftade vi till länsbuss vidare norrut vilken vi klev av några kilometer söder om Strömsund, omedelbart utanför vandrarhemmet *Utsikten* i Tullingsås, där vi avsåg att spendera natten inför morgondagens tidiga cykelstart.

Efter ihopmontering av cyklarna gjorde vi en snabb tur in till Strömsund, fick i oss varsin Pizza, innan vi återvände till vandrarhemmet och genomförde några sista utrustningsförberedelser och sedan lade huvudet på kudden. Peter hade rest med ett senare tåg och anlände till vandrarhemmet först runt midnatt.

Fredag 4 september; Strömsund-Stekenjokk-Gäddede, 365km

Klockan 03:45 ringde klockan och det var dags för en disciplinerad uppstigning. Efter att ha dragit på mig dagens cykeloutfit och svalt en Risifrutti gjorde jag, och de övriga, uppsittning på cyklarna utanför vandrarhemmet och rullade iväg strax innan klockan slog halv fem. Omedelbart vid start märktes att ett tydligt väderomslag inträffat sedan gårdagen, borta var det klara torra väder som följt oss norrut på tågresan ända sedan Stockholm. Istället förgylldes morgonen nu av ett lätt duggregn samtidigt som vinden hade tilltagit och blåste med ostligt ursprung.

Vi rullade snabbt över Ströms Vattudal och genom centrala Strömsund. Norr om samhället fortsatte vi norrut på E45:an, *Inlandsvägen*, i maklig takt men med god växeldragning på den flacka vägsträckningen. Det var fortfarande mörkt och regnet hade tilltagit ganska påtagligt och flödade redan nu ner i tämligen rikliga mängder. Den ostliga vinden gav oss ömsom motvind, ömsom sidvind.

Efter 55km nådde vi fram till Marcus gamla hemort, Hoting, där vi bjudits in till hans mor för att äta frukost. Sagt och gjort, vid klockan 06:15 klampade tre blöta cyklister in i Marcus mammas lägenhet, mitt emot brandstationen i Hoting. På bordet stod en riklig frukost redan framdukad vilket naturligtvis innebar given och omedelbar succé. Efter gröt, kaffe och tunnbröd enligt norrländsk rutin var vi klara att åter ge oss iväg strax innan klockan slog 07.00. Vid denna tidpunkt hade de sista resterna av nattmörkret definitivt försvunnit och regnet hade tilltagit ytterliggare för att nu kvalificera som närapå ösregn, något som kom att bli standard för fortsättningen av dagen.

Åter på sadeln fortsatte vi norrut på E45:an, passerade igenom Dorotea, och höll autopiloten inställd på Vilhelmina. Trots att morgonen övergick alltmer i förmiddag förblev trafikmängden längs europavägen ganska måttlig och lyckligtvis lyste den norrländska långtradarflottan nästan helt med sin frånvaro. Vägen i sig, med ideliga långa raksträckor, tillhör inte de roligaste som någonsin cyklats men eftersom jag redan i förväg hade betraktat sträckan Strömsund-Vilhelmina som något av en transportsträcka upp till de vackra fjällområdena var det ändå inte alltför svårt att gilla läget.

Framme i Vilhelmina (130km), ca klockan 10, rullade vi in på ortens helsköna konditori som Peter, med all rätt, talat så väl om under en längre tid. Den runda tvåvåningsbyggnaden med sina panoramafönster utblickande mot Vilhelminas centrala delar med avlägsna fjälltoppar synliga i fjärran motsvarade alla förväntningar, även vad gällde utbudet bakom disken. För egen del försåg jag mig med en ordentlig köttbullsbaguette och ett wienerbröd av lämplig sort. Till detta konsumerades riklig kaffemängd. Kamraternas matval var snarligt.

Ca 40 minuter efter ankomst lämnades Vilhelmina för denna gång. Som brukligt är vid denna typ av väderlek var det en särskild upplevelse att åter få ge sig ut i regnvädret, dra på sig de blöta handskarna och åter få känna regnet i ansiktet. Dessbättre, som också brukligt är, avtog denna upplevelse relativt snart när kroppsvärmen återvände efter några minuters trampande.

Efter Vilhelmina svängde vi vänster, lämnade europavägen, och körde vidare i nord-västlig riktning, nu med en tacksam medvind i ryggen. Efter en stund passerades orten *Malgovik*, som stoltserar med det svenska köldrekordet på 53 minusgrader från år 1941. På vår fortsatta väg höll vi oss på sydsidan om Malgoviken genom byar som Skansholm, Strömnäs och Lövnäs innan vi höll till vänster i Stalon för att fortsätta i riktning mot Saxnäs. På vår fortsatta väg passerade vi ett par imponerande vattenfall som störtade nedför de lodräta klippväggarna på vår vägs högra sida. Till vänster uppenbarade sig den ena tjärnen efter den andra, alla inbjudande till fiske i toppklass.

Efter några timmar kändes den villhelminska köttbullsbaguetten avlägsen och jag började plötsligt känna mig ordentligt hungrig. Jag tömde snabbt det lilla ätbara förråd jag medförde i fickorna utan märkbar förbättring. Efter ytterliggare någon mil yttrade jag mitt tillstånd för Peter och Marcus som omedelbart uppgav ett minst lika trängande behov av mat, Peter valde t.o.m. att betecknade det hela som ett begynnande *krisläge*. Den ursprungliga planen var att stanna och äta lunch i Saxnäs. När vi passerade en skylt som angav 7km till den utsedda lunchorten kändes denna sträcka närmast olidligt lång. Kort därefter körde vi dock förbi *Trappstegsforsen* (215km) där det, till vår stora glädje, även återfanns ett mindre gatukök mitt i skogen. Beslutet att tidigarelägga lunchstoppet behövde inte ens diskuteras. Inne i gatuköket lokaliserades snabbt menyns mest omfattande maträtt, *Superskrovålet*, bestående av 3x90 grams hamburgare och en tallrik stripes. Tillsammans med våra totalt nio hamburgare satte vi oss, med en härlig utsikt över forsen, och lät maten tysta mun.

När vi återigen kom utomhus kändes det ordentligt kallt i regnet innan kroppen återigen var i full gång och värmen återvände. Efter en kort stund ankom vi Saxnäs där vi gjorde ett stopp i en lanthandel för att fylla fickorna eftersom detta skulle vara sista civiliserade utposten innan Gäddede, ytterliggare 14 mil bort. I Saxnäs gjordes även ett misslyckat försök att få följa upp hamburgerlunchen med en kopp cappuccino på ett café som Peter tidigare provat och nu rekommenderade varmt. Dessvärre var kaféets öppettider inte på vår sida.

När vi drog vidare passerade vi snart Klimpfjälls skidanläggningar innan vi tog sikte på dagens höjdpunkt; kalfjället runt Stekenjokk. För att komma upp på fjället skulle vi bevisligen behöva göra en viss klättring men allteftersom kilometrarna tickade på lyste backarna med sin frånvaro förvånansvärt länge. Slutligen började dock lutningarna och ett par långa, och någorlunda branta, backar senare glesnade vegetationen betydligt och vi närmade oss de öppna fjällvidderna. På vägen upp hade regnet plötsligt avtagit och under några minuter bröts molntäcket även igenom av några solstrålar. Molndiset berövade oss på en stor del av utsikten som jag sett så mycket fram emot men istället erbjöd molnen och dimman en vacker uppvisning i när de tillfälliga solstrålarna nu tvingade dimman att lyfta från dalgångarna.

Plötsligt passerade vi skylten som deklarerade att vi ankommit Stekenjokk, vi rullade långsamt över kalfjället och njöt av den annorlunda miljön. Plötsligt passerade vi Stekenjokkskylten vänd åt söder som även innebar att vi lämnade orten, fortfarande utan att ha sett ett enda hus eller knappt några spår av bebyggelse. Orten är en av de mest ödsliga platser jag någonsin har besökt. Dess gruva, som antagligen varit enda anledningen till att vägen byggdes, lades ner för tjugotalet år sedan och inte ens då uppges någon av gruvarbetarna ha bott på orten utan istället valt att pendla upp på fjället från de mer låglänt belägna byarna. Numera öppnar vägen för trafik vanligtvis först i början av juni och stängs återigen tidig höst, snörester sägs ligga kvar förbi midsommar. Då gruvans verksamhet fortfarande bedrevs hölls vägen öppen året om, snödjup på runt fyra meter sägs inte ha varit ovanligt.

Efter passagen av Stekenjokk lutade vägen fortsatt svagt uppåt och utsikten var fortsatt fin. Vi passerade en skylt som angav att vägen var belägen någonstans strax under 900 meter över havet, runt omkring oss reste sig flera betydligt mycket högre toppar men till vilka racercyklar varit ett olämpligt färdmedel. Snart började vägen luta kraftigt nedåt i flera kilometer, kanske uppemot en mil, och det var bara att följa med neråt i dalgången. Solen hade nu återigen försvunnit bakom molnen och regnskurar började återigen komma och gå även om de verkliga skyfallen uteblev. Återigen nere i mer låglänt terräng gjorde vi ett snabbt stopp för att fylla flaskorna i en fjällbäck. Marcus började känna sig lite sliten och beslöt att slå av något på takten för att spara krafter inför morgondagen.

Efter att ha förvissat oss om att Marcus var OK körde jag och Peter vidare söderut med siktet inställt på Gäddede, ca sex mil söderut. Vid det här laget började även jag känna att benen blivit lite tyngre, inte minst i uppförsluten. Peter dock, visade inga som helst trötthetsstecken. Jag beslöt mig för att bita ihop, hänga på Peters bakhjul och återstoden av dagen gjorde jag inte mycket dragjobb. Vi körde väster om Blåsjöarna, rakt söderut, parallellt med norska gränsen belägen mindre än en mil i västlig riktning. Vägen bjöd fortfarande på några branta uppförsbackar då och då men de följdes snabbt upp av motsvarande nedförslut. Sista halvtimmen fick vi slå på lite belysning innan vi rullade in i Gäddede (365km) och precis han in på en av ortens bensinstationer, klockan 20:59, för att proviantera lite för kvällen och morgondagen.

På hotellet i Gäddede mötte vi föreståndaren i dörren, på väg att gå hem för dagen eftersom receptionen stängde redan klockan 21. Vid eventuellt senare ankomst hade vi avtalat att få hotellnyckeln gömd utanför ytterdörren. Allt är möjligt i fjällvärlden, service på högsta nivå.

Inne i hotellet han vi med varsin dusch innan Marcus kom och knackade på fönsterrutan och ville bli insläppt. Därefter åt vi en stillsam smörgåsmiddag som lämnats på våra rum vid personalens hemgång innan vi begav oss till den väluppvärmda bastun. Med viss marginal till midnatt lades huvudet på kudden och lampan släcktes.

Lördag 5 september; Gäddede-Strömsund, 135km

Efter en god natts sömn intogs frukost vid åttatiden och ca 08:45 satte vi oss på cyklarna och rullade vidare, siktet inställt på slutdestination Strömsund, knappt 14 mil i sydostlig riktning. Omgivningen gick fortfarande i mörkt gråaktig färg och alla tillstymmelse till fjälltoppar låg djupt inbäddade i moln och dimma. Dock förekom inte längre något regn även om vägbanorna fortsatt härbärgerade rikliga vattenmassor sedan gårdagens och nattens regnfall. De första milen från Gäddede bjöd på ganska fin cykelväg, med lätta upp och nedförslut om vartannat på en slingrande väg med lagom mängd biltrafik. Ju längre vi körde, ju mer alldaglig kändes dock vägen och påståendet om *Sveriges vackraste väg* kändes emellanåt ganska främmande. Körades på väg 342, på nordliga sidan om det sjösystem som slutligen mynnar ut i Ströms Vattudal, hade vi tyvärr ingen möjlighet att se det berömda Hällingsåsfallet som ligger beläget på södra sidan av sjösystemet.

Ju mer vi närmade oss Strömsund ju flackare blev också vägen och vi lyckades bibehålla någorlunda hastighet i enlighet med det tidschema vi gjort upp för dagen. Några mil utanför Strömsund hade vi återigen otur med öppetiderna på ett lantligt kaffe och berövades en kopp förmiddagskaffe. Istället körde vi vidare och ankom in till Strömsund (500km) ca 13:45. Efter en snabb smörgås på ett café rullade vi återigen till vandrarhemmet Utsikten för en dusch innan vi packade in oss i Marcus brors bil som transporterade oss ner till Östersund för vidare tågresor söderut. Ett intensivt, och regnigt, helvete i norr var över för denna gång. De bägge dagarna hade bjudit oss på cykling i annorlunda miljö, en god portion fjällsyre och en höjdpunkt i passagen över Stekenjokk på kalfjället. På väg söderut, i tågets bistro, avhandlades intrycken från de gångna dagarna, och säsongen i övrigt, med utsikt över ett solbadande (!) norrländskt inland. Vid 23-tiden siktades återigen huvudstaden utanför tågfönstret.

Epilog

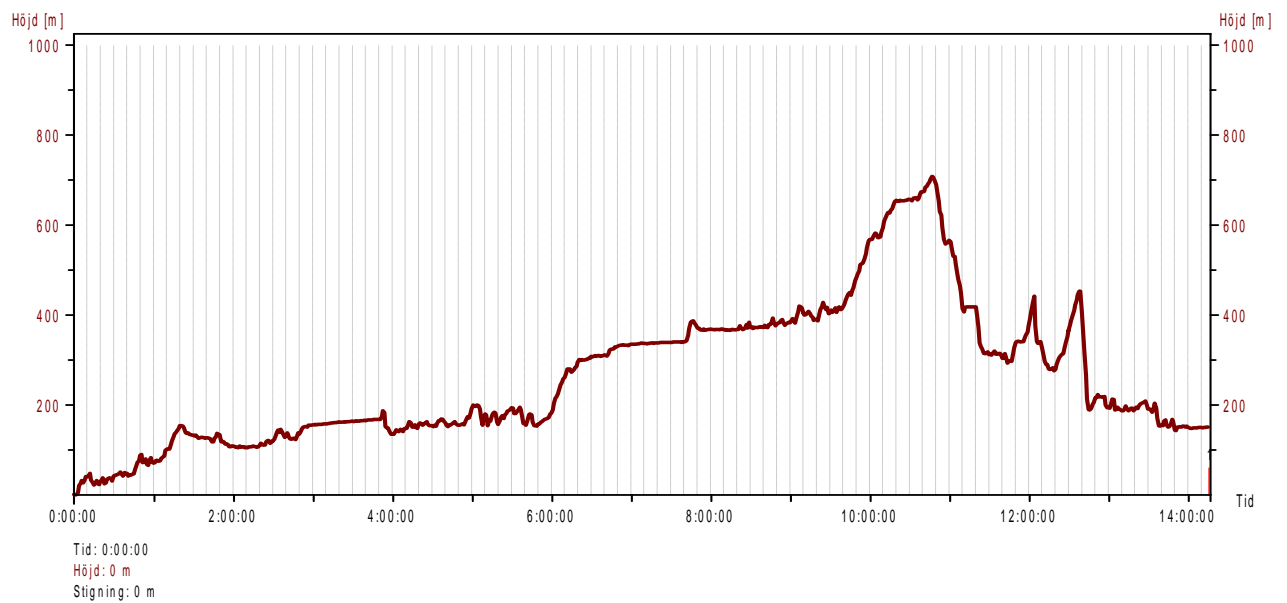
Att utnämna *Sveriges vackraste väg* är naturligtvis lika omöjligt som att exempelvis utnämna landets vackraste person, ort, plats etc. För min egen del känns detta omnämnande av Vildmarksvägen som en mindre överdrift. Inte ens benämningen *Sveriges vackraste 50-milssträcka* känns helt korrekt. De inledande 13 milerna av turen gick, trots allt, längs en europaväg och stora delar av den övriga sträckan utgjordes av traditionell landsväg i skogsmiljö som står att finna även på många andra håll i landet. Trots detta bjuder vägsträckningen på ett flertal höjdpunkter som gör den värt ett besök. Passagen över Stekenjokk är värd ganska mycket möda, en extrem plats på flera sätt. Några dagar efter vårt besök noterades där medelvindar under en tiominutersperiod på 39m/sek, dubbel storm eller orkanstyrka plus ytterligare sju sekundmeter...

Nästa gång jag besöker området skall det dock ske tillsammans med en mountainbike, eller kanske en cross, för att kunna ta en närmare titt på Stekenjokks gruvväg och grusvägssystemen mellan Stekenjokk och klimpfjäll samt Hällingsåsfallet.

Höjdmätaren stannade på totalt 3050 höjdmeter, viss reservation dock mot exaktheten i denna mätning.

Höjdkurva, dag 1; Strömsund-Stekenjokk-Gäddede

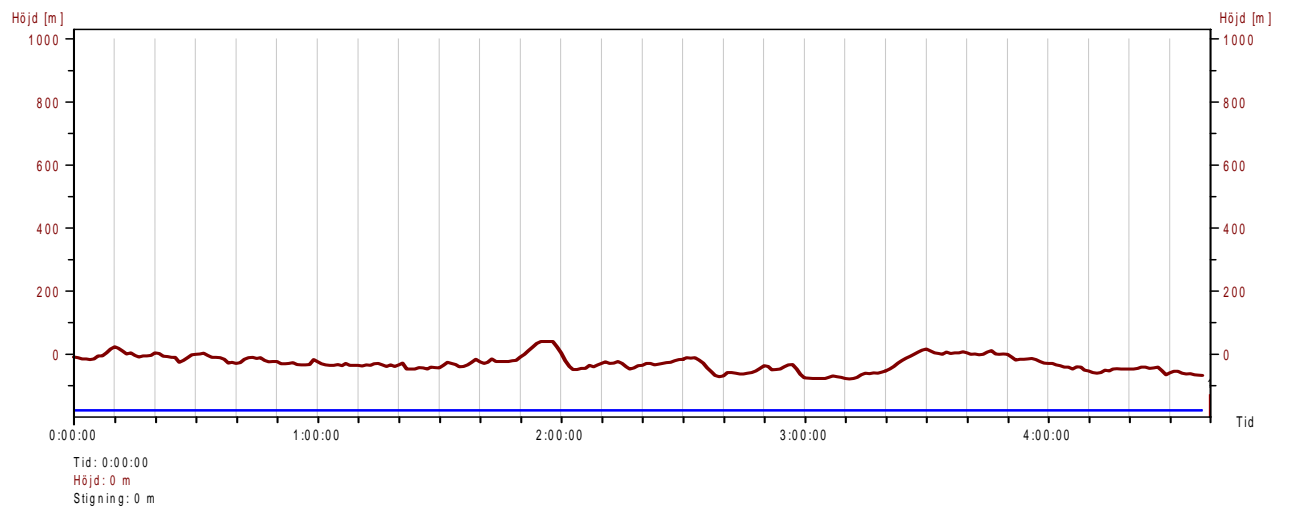
Startplats Strömsund angiven som 0 meter över havet.

Person	Mattias Johansson	Datum	2009-09-04	Puls	—		
Träning	2009-09-04 07:02	Tid	07:02:46	Hastighet	—		
Sport	Cykling	Varaktighet	14:16:08.8				
Kommentar				Markering			

Höjdkurva, dag 2; Gäddede-Strömsund

Startplats Gäddede angiven som 0 meter över havet.

Person	Mattias Johansson	Datum	2009-09-05	Puls	—		
Träning	2009-09-05 08:49	Tid	08:49:06	Hastighet	—		
Sport	Cykling	Varaktighet	4:39:47.2				
Kommentar				Markering		0:00:00 - 4:39:00 (4:39:00.0)	

Cykellogistik vid vandrarhemmet i Tullingsås.

Fikastopp i Vilhelmina.

Jumboskrovsmål.

Trappstegsforsen.

The only way is up.

Stekenjokk centrum.

Gäddede, inför start, dag 2.